AZƏRBAYCAN DİLİ

FƏNNİ ÜZRƏ ELEKTRON DƏRS VƏSAİTİ

IV.Morfologiya

15. Say

Say

Ümumi qrammatik mənasına görə əşyanın miqdarını və ya sırasını bildirən əsas nitq hissəsinə ***say*** deyilir.Say ***neçə?nə qədər?*** və ya ***neçənci?*** Suallarından birinə cavab olur.İsimlə bağlı olur: beş kitab.

IV.Morfologiya

16. Sayın quruluşca növləri

Sayın quruluşca növləri

- **Sadə**
  kök
- **Mürəkkəb**
  Ən azı iki sözün birləşməsi ilə
  - Defislə yazılanlar:
    beş-altı, üç-dörd
  - Söz birləşmələri ilə ifadə olunanlar:
    on beş, iki yüz
- **Düzəltmə**
  Kök+ - inci^{4} (- nci ^{4})

IV.Morfologiya

17. Sayın mənaca növləri

SAYIN MƏNACA NÖVLƏRİ
MİQDAR SAYLARI
SIRA SAYLARI
neçə? nə qədər? Suallarından birinə cavab olur
neçənci? sualına cavab olur şəkilçisi **inci**^{4} **(- nci**^{4}**)** beş inci, on-uncu

IV.Morfologiya

18. Sıra sayları

Sıra sayları

Əşyanın sırasını bildirən saylara ***sıra sayları*** deyilir.

NEÇƏNCİ?

-ıncı^4 (saitlə bitən saylara) beş –inci
-ncı^4 (samitlə bitən saylara) altı-ncı

Ərəb rəqəmləri ilə yazılanlar
20-ci, 9-cu

Roma rəqəmləri ilə yazılanlar
XX, IX

IV.Morfologiya

19. Sıra saylarının xüsusiyyətləri

SIRA SAYLARININ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

İsimlərlə birlikdə işlənir,
bu zaman dəyişmir.
III mərtəbə
III mərtəbəni

İsimsiz işlənir.
Cəm və hal şəkilçisi qəbul edir.
Onuncu-lar-ı

Sonra gələn isimlər bəzən cəm şəkilçisi qəbul edə bilir.
Əllinci illər

IV.Morfologiya

20. Sayın isim kimi işlənməsi

SAYIN İSİM KİMİ İŞLƏNMƏSİ

İSİMLƏ İŞLƏNDİKDƏ

1.Hallanmır
2.Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmir.
3.neçə? nə qədər? neçənci? suallarından birinə cavab verir
Beşinci - neçənci?
4.Cəmlənə bilmir.

İSİMSİZ İŞLƏNİKDƏ

1.Hallanır
Beşincilər,beşincilərin və s.
2. 2.Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edir.
Bizim beşincilərimiz.
3.Kim? və ya nə? suallarından birinə cavab verir.
beşincilər – kim?
4.Cəmlənə bilir.

IV.Morfologiya

21. Miqdar sayları

Miqdar sayları

MÜƏYYƏN MİQDAR SAYLARI

Əşyanın konkret miqdarını bildirən saylara müyyən miqdar sayları deyilir.

neçə? nə qədər?

Beş, on, on iki, yüz beş kitab (isim cəm şəkilçisi qəbul etmir)

Müəyyən miqdar sayı ilə isim arasına ***nəfər, baş, dənə, ədəd, cüt, dəst, kiloqram, metr, litr*** (numerativ sözlər) sözlərini artırmaq olar

Beş ədəd qələm

Miqdar sayları

QEYRİ-MÜƏYYƏN MİQDAR SAYLARI

Əşyanın konkret miqdarını göstərməyən saylara qeyri-müəyyən miqdar sayları deyilir.

nə qədər?

1. Az, çox (əvvəlinə **lap, ən, daha** sözlərini artırmaq olar)

lap çox, ən az

2. **Bir sıra, bir çox** (sonunda gələn isimlər cəmdə olur)

Bir sıra məsələlər, bir çox əhvalatlar

3. Çox, onlarla, yüzlərlə və s. (sonunda gələn isimlər həm təkdə, həm də cəmdə ola bilər)

Çox adam, onlarla adalar

4. **Xeyli, 3-5, 10-15** (sonrakı isimlər təkdə olur)

3-5 uşaq

Miqdar sayları

KƏSR SAYLARI

Kəsr sayları ya hissəni, ya da tam və hissəni bildirir.

nə qədər? neçə hissə?

Kəsr sayları heç vaxt sadə olmur
Kəsr sayı yerində ½ -yarım, ¼-çərək kimi sözlər də işlənir.